

การพัฒนารูปแบบการป้องกันการข่มเหงรังแกในโรงเรียน*

A Development of Bullying Prevention in School Model

พัชรารณ ศรีสวัสดิ์ (Patcharaporn Srisawat)**

วิไลลักษณ์ ลังกา(Wilailak Langka)***

กัมปนาท บริบูรณ์(Gampanant Boriboom)***

ครรชิต แสนอุบล(Kanchit Saenubol)***

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนารูปแบบการป้องกันการข่มเหงรังแกในโรงเรียน และเพื่อประเมินการทดลองใช้รูปแบบการป้องกันการข่มเหงรังแกในโรงเรียน วิจัยดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การพัฒนารูปแบบการป้องกันการข่มเหงรังแกในโรงเรียน โดยมีขั้นตอน 2 ขั้นตอน คือขั้นตอนที่ 1 การสร้างแบบคัดกรองการข่มเหงรังแกในโรงเรียน กับนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลายและนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 4 ภูมิภาค คือภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ จำนวน 2,402 คน ได้มาจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน และขั้นตอนที่ 2 การสร้างรูปแบบการป้องกันการข่มเหงรังแกในโรงเรียน มี 3 รูปแบบได้แก่ การให้คำปรึกษากลุ่มเพื่อลดการข่มเหงรังแกผู้อื่น การให้คำปรึกษากลุ่มเพื่อป้องกันการถูกรังแกข่มเหงรังแก และการให้คำปรึกษากลุ่มเพื่อหลีกเลี่ยงสถานการณ์การข่มเหงรังแก ระยะที่ 2 การประเมินการทดลองใช้รูปแบบการป้องกันการข่มเหงรังแกในโรงเรียน โดยใช้แบบแผนการทดลองแบบ One group Pre-test Post-test Design กับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลายและนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นจำนวน 3 กลุ่ม โดยการเลือกแบบเจาะจง และมีความสนใจเข้าร่วมการให้คำปรึกษา คือกลุ่มที่เข้าร่วมการให้คำปรึกษากลุ่มเพื่อลดการข่มเหงรังแกผู้อื่น จำนวน 10 คน กลุ่มที่เข้าร่วมการให้คำปรึกษากลุ่มเพื่อป้องกันการข่มเหงรังแก จำนวน 11 คน และกลุ่มที่เข้าร่วมการให้คำปรึกษาเพื่อหลีกเลี่ยงสถานการณ์การข่มเหงรังแก จำนวน 11 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพื้นฐานและการวิเคราะห์การเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยแบบไม่เป็นอิสระจากกัน (t-test for Dependent Samples)

* การเผยแพร่ผลงานวิจัย

** หัวหน้าทีมวิจัย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พัชรารณ ศรีสวัสดิ์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

Researcher, Asst.Prof.Dr.Patcharaporn Srisawat, Srinakharinwirot University

*** ผู้ร่วมวิจัย อาจารย์ ดร.วิไลลักษณ์ ลังกา อาจารย์ ดร.กัมปนาท บริบูรณ์ อาจารย์ ดร.ครรชิต แสนอุบล มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

Co-Researcher, Dr.Wilailak Langka, Dr.Gampanant Boriboom Dr.Kanchit Saenubol, Srinakharinwirot University

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. การพัฒนารูปแบบการป้องกันการข่มเหงรังแกในโรงเรียน ประกอบด้วยการสร้างแบบคัดกรองนักเรียนเพื่อใช้คัดกรองการข่มเหงรังแก คัดกรองการถูกข่มเหงรังแก และคัดกรองการเห็นเหตุการณ์การข่มเหงรังแก แล้วแบ่งนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่มเพื่อเข้าร่วมรูปแบบการป้องกันตนเองจากการข่มเหงรังแก โดยการให้คำปรึกษากลุ่มที่มี 3 ขั้นตอนคือ ขั้นเริ่มต้นกลุ่ม ขั้นทำงาน และขั้นยุติกลุ่ม โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ การให้คำปรึกษากลุ่มเพื่อลดการข่มเหงรังแกผู้อื่น การให้คำปรึกษากลุ่มเพื่อป้องกันการถูกข่มเหงรังแก และการให้คำปรึกษากลุ่มเพื่อหลีกเลี่ยงสถานการณ์การข่มเหงรังแก

2. การประเมินการทดลองใช้รูปแบบการป้องกันการข่มเหงรังแกในโรงเรียน พบว่า

2.1 นักเรียนชั้นประถมศึกษาและชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่ข่มเหงรังแก หลังจากการเข้าร่วมการให้คำปรึกษากลุ่ม มีคะแนนเฉลี่ยการข่มเหงรังแกลดลงจากก่อนการเข้าร่วมการให้คำปรึกษากลุ่มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 แสดงให้เห็นว่า การให้คำปรึกษากลุ่มสามารถช่วยลดการข่มเหงรังแกของนักเรียนได้

2.2 นักเรียนที่ถูกข่มเหงรังแก หลังจากการเข้าร่วมการให้คำปรึกษากลุ่ม มีคะแนนเฉลี่ยการถูกข่มเหงรังแกลดลงจากก่อนเข้าร่วมการให้คำปรึกษากลุ่มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่า การให้คำปรึกษากลุ่มช่วยให้นักเรียนมีการป้องกันตนเองจากการถูกข่มเหงรังแกได้

2.3 นักเรียนที่เห็นเหตุการณ์การข่มเหงรังแก หลังจากการเข้าร่วมการให้คำปรึกษากลุ่มมีคะแนนเฉลี่ยการเห็นเหตุการณ์การข่มเหงรังแกลดลงจากก่อนการเข้าร่วมการให้คำปรึกษากลุ่มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่า การให้คำปรึกษากลุ่มช่วยให้นักเรียนหลีกเลี่ยงสถานการณ์การข่มเหงรังแกได้ดีขึ้น

คำสำคัญ : การข่มเหงรังแก รูปแบบการป้องกันการข่มเหงรังแก

Abstract

The purposes of this research were to develop the model for bullying prevention in schools and to assess the model for bullying prevention in schools. The research procedure consisted of 2 phases. Phase I: Developing the model for bullying prevention in school consisted of 2 stages; stage 1: a construction of screening inventory for bullying in schools (the sample were 2,402 students in grade 4 to 9 under the Office of the Basic Education Commission in 4 regions, Northern, Central, Northeastern, and Southern, by using the multi-stage sampling method); stage 2: a construction of model of bullying prevention in schools included group counseling for reducing the bullying behavior, group counseling for preventing from bullying, and group counseling for avoiding the bullying situation. And Phase II : Assessing the model of bullying prevention in schools by applying the one group pretest-posttest experiment design to 3 groups of students in grade 7 to 9 included group counseling for reducing the bullying behavior, group counseling for preventing from bullying, and group

counseling for avoiding the bullying situation. Each group consisted of 10-11 students. The data were analyzed using descriptive statistics and t-test for dependent samples.

The results were as follows:

1. Developing the model for bullying prevention in schools consisted of the bullying screening inventory, the victim screening inventory, and the bystander screening inventory. Students were screened into 3 groups to participate the bullying prevention model through group counseling consisted of three stages: initial stage, working stage, and final stage. These three groups were a construction of model of bullying prevention in schools included group counseling for reducing the bullying behavior, group counseling for preventing from bullying, and group counseling for avoiding the bullying situation.

2. Assessing the model for bullying prevention in schools found that:

- 2.1 Students in both elementary and secondary levels having the bully behaviors had the bullying mean score before and after participated in group counseling were different with the statistical significance level of 0.05. This result indicated that group counseling model could reduce the students' bullying behaviors.

- 2.2 Students being the victims had the victim mean score before and after participated in group counseling were different with the statistical significance level of 0.05. This result indicated that group counseling model could increase students' self-prevention from bullying.

- 2.3 Students being the bystanders had the victim mean score before and after participated in group counseling were different with the statistical significance level of 0.05. This result indicated that group counseling model could help students to avoid the bullying situation.

Keyword: Bullying, Bullying prevention in school model

บทนำ

ในปัจจุบันการข่มเหงรังแก (Bullying) ของเด็กและวัยรุ่นในโรงเรียนกลายเป็นปัญหาที่สำคัญที่ส่งผลต่อนักเรียนโดยตรง จึงได้รับความสนใจในการศึกษาวิจัยมากขึ้นในหลากหลายประเทศ อาทิประเทศอังกฤษ นอร์เวย์ อิตาลี อเมริกา ญี่ปุ่น (Huang; & Chou. 2012 : 227) ซึ่งจากการศึกษาวิจัยดังกล่าวพบว่า การข่มเหงรังแกกลายเป็นปัญหาทางสังคมที่สำคัญสำหรับโรงเรียนทั้งในระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา ดังเช่นประเทศสหรัฐอเมริกาที่มีนักเรียนยิ่งเพื่อนในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา เป็นต้น การข่มเหงรังแกในโรงเรียนนี้ก่อให้เกิดพฤติกรรมที่รุนแรง และพฤติกรรมรุนแรงสัมพันธ์กับการประกอบอาชญากรรมในช่วงวัยผู้ใหญ่ด้วย อีกทั้งยังมีการเชื่อมโยงระหว่างการข่มเหงรังแกกับการลวนลามทางเพศ และความรุนแรงอื่นๆ

(Olweus. 2006 : 27)ส่วนในประเทศไทยมีการศึกษาการข่มเหงรังแกมีจำนวนน้อย อาทิ สมบัติ ตาปัญญา (2549 : 18)ได้ศึกษาพบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาจนถึงมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 3,047 คน โดยมีนักเรียนร้อยละ 38 ถูกข่มเหงรังแก และรูปแบบการข่มเหงรังแกเป็นการล้อเลียน โดนเดี่ยว ทำร้ายร่างกาย ปลอมข่าวลือ แฉเงินและของใช้ ชูบั๋งคับ เหยียดผิวและการแสดงออกทางเพศ นอกจากนี้ สมร แสงอรุณ (2552 : 208)ได้การศึกษาการข่มเหงรังแกของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 990 คน พบว่า นักเรียนมีการข่มเหงรังแกทางวาจามากที่สุด รองลงมาคือ การข่มเหงรังแกทางร่างกาย การข่มเหงรังแกโดยการทำลายทรัพย์สิน และการข่มเหงรังแกทางสังคม จากผลการวิจัยดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าในสังคมไทยยังพบกับปัญหาการข่มเหงรังแกในโรงเรียน แม้ว่าอาจจะไม่ก่อให้เกิดปัญหาที่รุนแรง แต่การข่มเหงรังแกที่เกิดขึ้นจะส่งผลกระทบต่อสภาพจิตใจของนักเรียนต่อไป

การข่มเหงรังแกเป็นการกระทำหรือการแสดงออกทางลบกับบุคคลอื่น แบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ การข่มเหงรังแกทางร่างกาย (Physical Bullying) เช่น การตี การเตะ การข่มเหงรังแกทางคำพูด (Verbal Bullying) เช่น การด่า การตำหนิ การล้อเลียน การข่มเหงรังแกทางสังคม (Social Bullying) เช่น การไม่ให้เข้าร่วมกลุ่ม การสร้างข่าวลือ การกระจายข้อมูลในทางที่ผิดของเพื่อน และการข่มเหงรังแกทางอินเทอร์เน็ต (Cyber Bullying) เป็นการส่งข้อมูลหรือการสื่อสารในการข่มเหงรังแกคนอื่นผ่านทางอีเมล การส่งข้อความ หรือการเผยแพร่ในสังคมออนไลน์ เช่น การนำเสนอรูปภาพและการเขียนข้อความที่ไม่เหมาะสมผ่านทางเฟสบุ๊ค (Facebook)(Kupferman et al. 2013 : 96; Kowalski; & Limber.2007: S22) ซึ่งผลที่เกิดขึ้นจากการข่มเหงรังแกสำหรับนักเรียนที่ถูกข่มเหงรังแกหรือตกเป็นเหยื่อเกิดความทุกข์ใจ กังวลใจ หวาดระแวง (Olweus. 2006 : 32)นักเรียนที่ถูกข่มเหงรังแกจะไม่อยากมาโรงเรียน หรือหากมาเรียนก็จะไม่มีความสุข หวาดระแวงกลัวการถูกข่มเหงรังแกอีก นักเรียนบางคนไม่ยอมมาโรงเรียนจนทำให้ผลการเรียนตกต่ำลง มีเพื่อนน้อย และมีแนวโน้มที่จะมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่แย่ลง เช่น มีอาการปวดศีรษะ ปวดท้อง ผื่นร้าย หรือเกิดความวิตกกังวล (O'Moore; & Mintion. 2004 : 53; Sharp; & Smith.1995 : 2) นักเรียนบางคนไม่สามารถปรับตัวได้ จนเกิดความทุกข์ทางจิตใจและมีความคิดในการฆ่าตัวตาย และฆ่าตัวตายในที่สุด (Rigby. 1994 : 2) จะเห็นได้ว่าการถูกข่มเหงรังแกในโรงเรียนมีผลกระทบต่อนักเรียนทั้งเป็นผู้ที่ถูกข่มเหงรังแกและผู้ที่ถูกข่มเหงรังแกเอง ซึ่งผลกระทบนี้จะส่งผลกระทบต่อบรรยากาศในโรงเรียนทำให้นักเรียนรู้สึกว่าคุณค่าตนเองไม่ปลอดภัย จนไม่อยากมาโรงเรียน ขาดเรียน หรือต้องหยุดเรียนเปลี่ยนโรงเรียน นอกจากการข่มเหงรังแกในโรงเรียนส่งผลกระทบโดยตรงต่อนักเรียนแล้วยังส่งผลกระทบต่อบรรยากาศในโรงเรียนอีกด้วย นักเรียนที่ถูกข่มเหงรังแกจะมีความรู้สึกว่าคุณค่าโรงเรียนเป็นสถานที่ที่ไม่ปลอดภัย ส่วนนักเรียนที่เป็นผู้ข่มเหงรังแกผู้อื่น ก็จะมีความรู้สึกว่าคุณค่าโรงเรียนเป็นสถานที่ที่ไม่ปลอดภัยเช่นกัน ทั้งนี้เพราะกลัวการถูกแค้น หรืออาจกลัวผู้ปกครองของนักเรียนที่ตนเองรังแกมาพบกับตนเอง ดังนั้นการข่มเหงรังแกที่เกิดขึ้นในโรงเรียนทำให้นักเรียนมีความรู้สึกปลอดภัย (Feeling of Safety)ลดลงนักเรียนที่ถูกข่มเหงรังแกจะมีความรู้สึกไม่ปลอดภัยทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน ดังการศึกษานักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาของสหรัฐอเมริกา (Kingery; Coggeshall;& Alford.1998 ; cited Hunt et al.2014 : 6) ที่พบว่านักเรียนส่วนใหญ่มีความรู้สึกปลอดภัยเมื่ออยู่ในโรงเรียน แต่มีจำนวนถึงร้อยละ 11.8 ที่พบว่ารู้สึกไม่ปลอดภัยทั้งที่อยู่ในโรงเรียนและระหว่างการเดินทางมาโรงเรียน

ในวงจรของการข่มเหงรังแกในโรงเรียน มีบทบาทของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง คือ ผู้ข่มเหงรังแก (Bullying) เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมข่มเหงรังแกผู้อื่นในรูปแบบต่างๆ ซึ่งบุคคลกลุ่มนี้จะมีแนวโน้มที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว และเมื่อเข้าสู่ผู้ใหญ่มีแนวโน้มในการใช้ความรุนแรง หรือเด็กที่เป็นผู้ข่มเหงรังแกผู้อื่นนี้มีแนวโน้มในการดื่มสุรา และใช้สารเสพติดเมื่อเติบโตขึ้น หรืออาจจะทำรุนแรงกับคู่สมรส (Hunt et al.2014 : 3) และผู้ถูกข่มเหงรังแก หรือเหยื่อ (Victims) เป็นผู้ที่ถูกข่มเหงรังแกในโรงเรียนผลจากการตกเป็นเหยื่อทำให้นักเรียนหันไปใช้สารเสพติด ดื่มสุรา หรือมีอาการของโรคซึมเศร้าและฆ่าตัวตาย เห็นคุณค่าในตนเองต่ำ ต่ำหนิตนเอง โดดเดี่ยว และวิตกกังวล (Hunt et al.2014 : 3) และบทบาทของผู้เห็นเหตุการณ์ (Bystander) ซึ่งมีส่วนในการสนับสนุนให้เกิดการข่มเหงรังแก เมื่อเกิดเหตุการณ์ข่มเหงรังแกขึ้น เช่นมองข้ามหรือกระตุ้น หรือเป็นส่วนหนึ่งของผู้ข่มเหงรังแก ซึ่งมีผลให้ผู้ข่มเหงรังแกได้รับการสนับสนุนมากขึ้น ผู้สังเกตอาจได้ลอกเลียนแบบพฤติกรรมการต่อต้านสังคม เพื่อนำไปใช้สร้างสถานภาพทางสังคมในกลุ่มให้เด่นขึ้น (Coroloso. 2005 : 71)จากผลกระทบของการข่มเหงรังแกที่เกิดขึ้นในโรงเรียน จึงได้มีการสำรวจหรือคัดกรองสถานการณ์ของการข่มเหงรังแกที่เกิดขึ้นในโรงเรียนนั้น มีการสำรวจเพื่อค้นหาผู้ข่มเหงรังแก ผู้ถูกข่มเหงรังแก และผู้เห็นเหตุการณ์การข่มเหงรังแกและจัดโปรแกรมเพื่อช่วยเหลือผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการข่มเหงรังแก

ส่วนรูปแบบการป้องกันการข่มเหงรังแกที่เกิดขึ้นในโรงเรียน ดังที่ ชิว(Xiao. 2007: 249-250) ได้เสนอโปรแกรมการป้องกันการข่มเหงรังแกในโรงเรียน มี 3 รูปแบบคือ การป้องกันระดับโรงเรียน (Whole-School Approach) การช่วยเหลือจากกลุ่มเพื่อน (Peer-led/Peer Support Intervention)การช่วยเหลือผู้ถูกข่มเหง (Individualized Intervention) ส่วนเมเยอร์(Meyers.2013: Online) ได้เสนอรูปแบบป้องกันการข่มเหงรังแกว่า ในกลุ่มผู้ถูกข่มเหงรังแก ควรได้รับสร้างเสริมทักษะการเผชิญปัญหา (Coping Skills) และกลุ่มที่เป็นผู้เห็นเหตุการณ์จะใช้รูปแบบการช่วยเหลือที่มุ่งเน้นการจัดกิจกรรมในชั้นเรียนและสร้างบรรยากาศในโรงเรียนที่จะช่วยลดการข่มเหงรังแก ส่วนการให้คำปรึกษากลุ่มเป็นกระบวนการหนึ่งในการช่วยเหลือบุคคลอีกรูปแบบหนึ่ง โดยบุคคลหลายคนที่มีสภาพปัญหาคล้ายคลึงกัน ให้มีโอกาสร่วมมือศึกษาปัญหาสมาชิกกลุ่ม นำไปสู่ความเข้าใจในปัญหาต่าง ๆ อย่างชัดเจนและร่วมมือกันค้นหาคำปรึกษาของแต่ละบุคคลเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จในการแก้ไขปัญหา (Milne.2003 :3) สอดคล้องกับคอเรย์(Corey.2012: 28) ที่กล่าวว่า การให้คำปรึกษากลุ่มมีผลดีกว่าการให้คำปรึกษารายบุคคล เพราะสมาชิกกลุ่มสามารถฝึกทักษะใหม่ๆ ทั้งในขณะที่อยู่ในกลุ่มและนำมาใช้ในชีวิตประจำวัน โดยการให้คำปรึกษากลุ่มในครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกใช้ทฤษฎีและเทคนิคที่มุ่งเน้นพัฒนาทั้งด้านอารมณ์ ความคิดและพฤติกรรม อาทิ การเสริมสร้างความเห็นอกเห็นใจ ทักษะการแก้ไขปัญหา ทักษะการสื่อสาร การกล้าแสดงออก เป็นต้น เพื่อให้ให้นักเรียนที่เข้าร่วมการให้คำปรึกษากลุ่มสามารถลดพฤติกรรมข่มเหงรังแก สามารถป้องกันตนเองจากการข่มเหงรังแก และลดการเข้าร่วมการข่มเหงรังแกผู้อื่นได้

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้น สะท้อนให้เห็นว่าการข่มเหงรังแกเป็นสิ่งที่สำคัญที่โรงเรียนควรให้ความสนใจเพราะจะส่งผลกระทบในวงกว้างในโรงเรียน ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงมีการสนใจในการพัฒนารูปแบบป้องกันการข่มเหงรังแกในโรงเรียน โดยมีการสร้างแบบคัดกรองการข่มเหงรังแก เพื่อคัดกรองนักเรียนในการเข้าสู่ระบบการช่วยเหลือ และพัฒนารูปแบบป้องกันการข่มเหงรังแกในโรงเรียน ของนักเรียนในแต่ละกลุ่มที่คัดกรองได้ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการดูแล ป้องกันอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อไม่ให้เกิดการข่มเหงรังแกที่เกิดขึ้นในโรงเรียน

ก่อให้เกิดผลกระทบทั้งทางร่างกายและจิตใจของนักเรียนต่อไป ผลการวิจัยครั้งนี้จะทำให้มีแบบคัดกรองการข่มเหงรังแก และรูปแบบป้องกันการข่มเหงรังแกในโรงเรียน ซึ่งโรงเรียนในระดับมัธยมศึกษาสามารถนำไปประยุกต์เพื่อป้องกันปัญหาการข่มเหงรังแกในโรงเรียนได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการป้องกันการข่มเหงรังแกในโรงเรียน
2. เพื่อประเมินการทดลองใช้รูปแบบการป้องกันการข่มเหงรังแกในโรงเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

ระยะที่ 1 การพัฒนารูปแบบการข่มเหงรังแกในโรงเรียนประกอบด้วย 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างแบบคัดกรองการข่มเหงรังแกในโรงเรียนประกอบด้วย

ขั้นที่ 1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการข่มเหงรังแกในโรงเรียน รูปแบบการป้องกันการข่มเหงรังแกในโรงเรียน

ขั้นที่ 2 การสร้างแบบสัมภาษณ์สถานการณ์การข่มเหงรังแกในโรงเรียน เพื่อเก็บข้อมูลสถานการณ์การข่มเหงรังแกโรงเรียนระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษาและดำเนินการสัมภาษณ์ครูและนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย และมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานทั้ง 4 ภูมิภาค คือ ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ จำนวน 240 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage Random Sampling)

ขั้นที่ 3 การสร้างแบบคัดกรองการข่มเหงรังแกในโรงเรียน ประกอบด้วย แบบคัดกรองการข่มเหงรังแกในโรงเรียน แบบคัดกรองการถูกข่มเหงรังแกในโรงเรียน และแบบคัดกรองผู้เห็นเหตุการณ์การข่มเหงรังแก ซึ่งทำการตรวจสอบความเหมาะสมโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของข้อคำถาม จากนั้นนำมาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Consistency : IOC) โดยมีข้อคำถามทั้งหมดจำนวน 90 ข้อ คือแบบคัดกรองการข่มเหงรังแก จำนวน 30 ข้อ แบบคัดกรองการถูกข่มเหงรังแก จำนวน 30 ข้อ และแบบคัดกรองการเห็นเหตุการณ์ข่มเหงรังแก จำนวน 30 ข้อ ไปทดลองใช้ (Try out) นักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายและนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 80 คน แล้วนำมาวิเคราะห์หาคุณภาพรายข้อ พบว่าแบบคัดกรองการข่มเหงรังแกได้หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ ตั้งแต่ 0.23 – 0.69 มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.99 แบบคัดกรองการถูกข่มเหงรังแก มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อ ตั้งแต่ 0.21-0.71 มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.99 และแบบคัดกรองการเห็นเหตุการณ์ข่มเหงรังแก มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อตั้งแต่ 0.54- 0.79 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.99

ขั้นที่ 4 เก็บรวบรวมข้อมูลนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ถึงระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 ใน 4 ภูมิภาค ภูมิภาค คือ ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 2,500 ชุด ซึ่งได้รับแบบคัดกรองกลับคืนมา 2,402 ชุด คิดเป็นร้อยละ 96.08 แล้วนำหาค่าเกณฑ์ปกติของคะแนนการข่มเหงรังแก ซึ่งในการเก็บข้อมูลแต่ละครั้งจะดำเนินการโดยใช้การสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage Random Sampling)

ขั้นที่ 5 การคำนวณค่าเกณฑ์ปกติของคะแนนการข่มเหงรังแก ในการสร้างเกณฑ์ปกติ (Norms) โดยหาค่าที่ปกติจากการหาตำแหน่งเปอร์เซ็นต์ไทล์ (Percentile Score) แล้วนำค่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ได้ไปเปิดตาราง สำหรับเปลี่ยนเป็นคะแนนที่ (Normalized T-score) ซึ่งหาเปอร์เซ็นต์ไทล์ และจัดทำคู่มือการคัดกรองการข่มเหงรังแกในโรงเรียน

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างรูปแบบการป้องกันการข่มเหงรังแกในโรงเรียน

ขั้นที่ 1 ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีทางการให้คำปรึกษากลุ่ม เพื่อนำมาสร้างรูปแบบการป้องกันการข่มเหงรังแกในโรงเรียน โดยแบ่งออกเป็น 3 รูปแบบ คือ การให้คำปรึกษากลุ่มเพื่อลดพฤติกรรมข่มเหงรังแกผู้อื่น สำหรับกลุ่มที่ข่มเหงรังแกผู้อื่น รูปแบบการให้คำปรึกษากลุ่มเพื่อป้องกันตนเองจากการถูกข่มเหงรังแก สำหรับกลุ่มผู้ถูกข่มเหงรังแก และรูปแบบการให้คำปรึกษากลุ่มเพื่อหลีกเลี่ยงสถานการณ์การข่มเหงรังแก สำหรับกลุ่มผู้เห็นเหตุการณ์ในการข่มเหงรังแก

ขั้นที่ 2 นำรูปแบบการป้องกันการข่มเหงรังแกในโรงเรียน ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมจำนวน 3 ท่าน

ระยะที่ 2 การประเมินการทดลองใช้รูปแบบการข่มเหงรังแกในโรงเรียน ประกอบด้วย

ขั้นที่ 1 การคัดกรองการข่มเหงรังแกในโรงเรียน แล้วดำเนินการคัดเลือกนักเรียนที่มีคะแนนการข่มเหงรังแกผู้อื่น การถูกข่มเหงรังแก และการเห็นเหตุการณ์การข่มเหงรังแกอยู่ในระดับสูง และมีความสมัครใจในการเข้าร่วมกลุ่มการให้คำปรึกษา

ขั้นที่ 2 ทดลองใช้รูปแบบการป้องกันการข่มเหงรังแกในโรงเรียน จำนวน 3 กลุ่ม คือ กลุ่มการให้คำปรึกษาเพื่อลดการข่มเหงรังแกผู้อื่น กลุ่มการให้คำปรึกษาเพื่อป้องกันการถูกข่มเหงรังแก และกลุ่มการให้คำปรึกษาเพื่อหลีกเลี่ยงสถานการณ์การข่มเหงรังแก

ขั้นที่ 3 ประเมินการทดลองใช้รูปแบบการข่มเหงรังแกในโรงเรียน ดังนี้

1. การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการข่มเหงรังแกผู้อื่นก่อนและหลังการเข้าร่วมการให้คำปรึกษากลุ่มเพื่อลดการข่มเหงรังแกผู้อื่นในกลุ่มทดลอง โดยใช้สถิติ t-test แบบ dependent samples
2. การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการถูกข่มเหงรังแกก่อนและหลังการเข้าร่วมการให้คำปรึกษากลุ่มเพื่อป้องกันตนเองจากการข่มเหงรังแกในกลุ่มทดลอง โดยใช้สถิติ t-test แบบ dependent samples
3. การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการเห็นเหตุการณ์การข่มเหงรังแกก่อนและหลังการเข้าร่วมการให้คำปรึกษากลุ่มเพื่อหลีกเลี่ยงสถานการณ์การข่มเหงรังแกในกลุ่มทดลอง โดยใช้สถิติ t-test แบบ dependent samples

สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 การพัฒนารูปแบบการป้องกันการข่มเหงรังแกในโรงเรียน

ผลการพัฒนารูปแบบการป้องกันการข่มเหงรังแกในโรงเรียน ในการวิจัยครั้งนี้มีการพัฒนารูปแบบการป้องกันการข่มเหงรังแกในโรงเรียน โดยการสร้างแบบคัดกรองและการพัฒนารูปแบบการป้องกันการข่มเหงรังแกผลการวิจัยดังนี้

1. การสร้างแบบคัดกรองการข่มเหงรังแกในโรงเรียน แบ่งออกเป็น 3 แบบคัดกรอง คือ

1.1 แบบคัดกรองการข่มเหงรังแก มีเกณฑ์ปกติของแบบคัดกรองการข่มเหงรังแกจากการทดสอบกับกลุ่มตัวอย่าง ($n=2,402$) มีคะแนนอยู่ในช่วง 30 ถึง 120 และจากการหาตำแหน่งเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ได้อยู่ในช่วง 8.37 ถึง 100.00 เมื่อเปิดตารางสำหรับเปลี่ยนเป็นคะแนนที่ปกติ พบว่า อยู่ในช่วง T 41.41 ถึง T 99.99

1.2 แบบคัดกรองการถูกข่มเหงรังแก มีเกณฑ์ปกติของแบบคัดกรองการถูกข่มเหงรังแกจากการทดสอบกับกลุ่มตัวอย่าง ($n=2,402$) มีคะแนนอยู่ในช่วง 25 ถึง 120 และจากการหาตำแหน่งเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ได้อยู่ในช่วง 0.37 ถึง 100.00 เมื่อเปิดตารางสำหรับเปลี่ยนเป็นคะแนนที่ปกติ พบว่า อยู่ในช่วง T 39.03 ถึง T 95.77

1.3 แบบคัดกรองการเห็นเหตุการณ์การข่มเหงรังแก มีเกณฑ์ปกติของแบบคัดกรองการเห็นเหตุการณ์ข่มเหงรังแกจากการทดสอบกับกลุ่มตัวอย่าง ($n=2,402$) มีคะแนนอยู่ในช่วง 25 ถึง 120 และจากการหาตำแหน่งเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ได้อยู่ในช่วง 0.17 ถึง 100.00 เมื่อเปิดตารางสำหรับเปลี่ยนเป็นคะแนนที่ปกติ พบว่า อยู่ในช่วง T 37.36 ถึง T 86.35

2. การพัฒนารูปแบบการป้องกันการข่มเหงรังแกในโรงเรียน ในการวิจัยครั้งนี้ได้มีการพัฒนารูปแบบการป้องกันการข่มเหงรังแกในโรงเรียนโดยใช้การให้คำปรึกษากลุ่มแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มในแต่ละกลุ่มมีการเข้าร่วมการให้คำปรึกษากลุ่ม สัปดาห์ละ 2 ครั้ง ระยะเวลา 60-90 นาที โดยให้แต่ละกลุ่มมีการเสริมสร้างและพัฒนาทักษะในการป้องกันการข่มเหงรังแก ดังนี้

2.1 การให้คำปรึกษากลุ่มเพื่อลดการข่มเหงรังแกผู้อื่น สำหรับนักเรียนที่ข่มเหงรังแกคนอื่น ด้วยเสริมสร้างความเห็นอกเห็นใจ ทักษะการแก้ไขปัญหา ทักษะการสื่อสาร การกล้าแสดงออกและการกำกับตนเองเพื่อลดพฤติกรรมข่มเหงรังแกผู้อื่น

2.2 การให้คำปรึกษากลุ่มเพื่อป้องกันตนเองจากการข่มเหงรังแกสำหรับนักเรียนถูกข่มเหงรังแก ด้วยการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองและเชื่อในความสามารถของตนเอง พัฒนาทักษะการสื่อสาร การขอรับความช่วยเหลือ การกล้าแสดงออก ทักษะการเผชิญปัญหาการหลีกเลี่ยงและการเพิกเฉย และการเสริมสร้างการป้องกันตนเองจากการข่มเหงรังแก

2.3 การให้คำปรึกษากลุ่มเพื่อหลีกเลี่ยงการข่มเหงรังแกสำหรับนักเรียนที่เห็นเหตุการณ์การข่มเหงรังแก ด้วยการเสริมสร้างการเห็นอกเห็นใจ การสื่อสาร การขอรับความช่วยเหลือ การกล้าแสดงออก การเผชิญปัญหา การหลีกเลี่ยงและการเพิกเฉย และวิธีการหลีกเลี่ยงจากสถานการณ์การข่มเหงรังแก

ตอนที่ 2 การประเมินการทดลองใช้รูปแบบการป้องกันตนเองจากการข่มเหงรังแก

ในการประเมินการทดลองใช้รูปแบบการป้องกันการข่มเหงรังแก มีผลการวิจัยดังนี้

2.1 กลุ่มนักเรียนที่ข่มเหงรังแกหลังจากการเข้าร่วมการให้คำปรึกษากลุ่ม พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ก่อนและหลังการให้คำปรึกษากลุ่มมีการข่มเหงรังแกลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่าการให้คำปรึกษากลุ่มทำให้นักเรียนมีการข่มเหงรังแกลดลง

2.2 กลุ่มนักเรียนที่ถูกข่มเหงรังแกหลังจากการเข้าร่วมการให้คำปรึกษากลุ่มพบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ก่อนและหลังการให้คำปรึกษากลุ่มมีการถูกข่มเหงรังแกลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่าการให้คำปรึกษากลุ่มทำให้นักเรียนมีการถูกข่มเหงรังแกลดลง

2.3 กลุ่มนักเรียนที่เห็นเหตุการณ์การข่มเหงรังแก พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ก่อนและหลังการให้คำปรึกษากลุ่มมีการเห็นเหตุการณ์การข่มเหงรังแกลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่าการให้คำปรึกษากลุ่มทำให้นักเรียนมีการเห็นเหตุการณ์การข่มเหงรังแกลดลง

การอภิปรายผล

1. การพัฒนารูปแบบการป้องกันการข่มเหงรังแกในโรงเรียน

ในการพัฒนารูปแบบการป้องกันการข่มเหงรังแกในโรงเรียนการวิจัยครั้งนี้ได้มีการพัฒนารูปแบบโดยการสร้างแบบคัดกรองการข่มเหงรังแก และการสร้างโปรแกรมเพื่อป้องกันการข่มเหงรังแกในโรงเรียน ผลการวิจัยมีดังนี้

1. แบบคัดกรองการข่มเหงรังแกแบ่งออกเป็น 3 ฉบับ คือ แบบคัดกรองการข่มเหงรังแก แบบคัดกรองการถูกข่มเหงรังแก แบบคัดกรองการเห็นเหตุการณ์การข่มเหงรังแก ซึ่งทั้ง 3 แบบคัดกรอง มีดัชนีความสอดคล้องอยู่ในระดับสูง เมื่อเปรียบเทียบกับค่าดัชนีความสอดคล้องที่สามารถนำไปใช้ได้ ดังคำกล่าวของพวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2540 : 124) และล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (2543 : 249) กล่าวถึงดัชนีความสอดคล้องไว้ว่า ข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป แสดงว่าข้อคำถามนั้นมีความเที่ยงสามารถนำไปใช้ได้ ส่วนค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบคัดกรอง พบว่า แบบคัดกรองการข่มเหงรังแก มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.21-0.48 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.76 แบบคัดกรองการถูกข่มเหงรังแก มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.21-0.94 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.81 และแบบคัดกรองการเห็นเหตุการณ์การข่มเหงรังแก มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.21-0.92 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.95 จากการหาคุณภาพของแบบคัดกรองทั้ง 3 ฉบับ พบว่ามีค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ในระดับสูงทั้ง 3 ฉบับ แสดงให้เห็นว่าแบบคัดกรองดังกล่าวสามารถจำแนกผู้ตอบได้ ดังคำกล่าวของ สุนี รักษาเกียรติศักดิ์ (2539 : 116) ที่กล่าวไว้ว่า ค่าอำนาจจำแนกเป็นดัชนีบ่งชี้ว่าข้อคำถามนั้นสามารถจำแนกผู้ตอบได้ดีเพียงใด ข้อคำถามที่ดีต้องมีค่าอำนาจจำแนกสูง ส่วนค่าความเชื่อมั่นของแบบคัดกรองทั้งสามฉบับ พบว่ามีค่ามากกว่า 0.75 ทุกฉบับ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าแบบคัดกรองทั้ง 3 ฉบับมีความเชื่อมั่นในระดับสูงดังคำกล่าวของแพทริก(Patrick. 2010 :76) กล่าวถึงค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถามของคอนบาทควรมีค่าตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไปส่วนเกณฑ์ปกติของคะแนนแบบคัดกรองทั้งสามฉบับ

2. เกณฑ์ปกติของแบบคัดกรอง จากผลการวิจัยพบว่า แบบคัดกรองทั้ง 3 ฉบับมีเกณฑ์ปกติ ดังนี้ แบบคัดกรองการข่มเหงรังแก จำนวน 30 ข้อ เกณฑ์ปกติของแบบคัดกรองมีคะแนนอยู่ในช่วง 30 ถึง 120 และจากการหาตำแหน่งเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ได้อยู่ในช่วง 8.37 ถึง 100.00 ค่าคะแนนที่ปกติอยู่ในช่วง T 41.41 ถึง T 99.99 แบบคัดกรองการถูกข่มเหงรังแกจำนวน 30 ข้อ มีเกณฑ์ปกติของแบบคัดกรองมีคะแนนอยู่ในช่วง 25 ถึง 120 และจากการหาตำแหน่งเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ได้อยู่ในช่วง 0.37 ถึง 100.00 ค่าคะแนนที่ปกติอยู่ในช่วง T 39.03 ถึง T95.77 และแบบคัดกรองการเห็นเหตุการณ์การข่มเหงรังแก จำนวน 30 ข้อ เกณฑ์ปกติของแบบคัดกรองมีคะแนนอยู่ในช่วง 25 ถึง 120 และจากการหาตำแหน่งเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ได้อยู่ในช่วง 0.17 ถึง 100.00 ค่าคะแนนที่ปกติอยู่ในช่วง T 37.36 ถึง T 86.35 ในการสร้างแบบคัดกรองในรูปคะแนนที่ปกติ (Normalized T – Score) จากคะแนนดิบ เพื่อใช้เปรียบเทียบระดับการข่มเหงรังแก การถูกข่มเหงรังแก และการเห็นเหตุการณ์การข่มเหงรังแก ดังคำกล่าวของล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (2541 : 215-216) ที่กล่าวว่า เกณฑ์ปกติ คะแนนที่

นิยมใช้กันมาก เพราะเป็นคะแนนมาตรฐาน สามารถนำมาบวกลบและเฉลี่ยได้ มีความเหมาะสมในการแปลความหมาย

3. การประเมินการทดลองใช้รูปแบบการป้องกันตนเองจากการข่มเหงรังแกในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้สร้างรูปแบบการป้องกันตนเองจากการข่มเหงรังแก โดยใช้การให้คำปรึกษากลุ่ม ในกลุ่มนักเรียนที่ผ่านการคัดกรองแยกออกเป็น 3 กลุ่ม ผลการวิจัยนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นหลังจากการเข้าร่วมการให้คำปรึกษากลุ่มเพื่อลดการข่มเหงรังแกแล้ว พบว่า ก่อนและหลังเข้าร่วมการให้คำปรึกษากลุ่มมีคะแนนการข่มเหงรังแกแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนนักเรียนกลุ่มที่ถูกข่มเหงรังแก ก่อนและหลังเข้าร่วมการให้คำปรึกษากลุ่มเพื่อป้องกันตนเองจากการถูกข่มเหงรังแกมีคะแนนการถูกข่มเหงรังแกลดลงกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนกลุ่มที่เห็นเหตุการณ์การข่มเหงรังแกก่อนและหลังเข้าร่วมการให้คำปรึกษากลุ่มเพื่อหลีกเลี่ยงสถานการณ์การข่มเหงรังแกมีคะแนนการเห็นเหตุการณ์การข่มเหงรังแกลดลงกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จากผลการวิจัยดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าการให้คำปรึกษากลุ่มสามารถช่วยให้นักเรียนทั้งสามกลุ่ม คือนักเรียนที่ข่มเหงรังแกผู้อื่นลดพฤติกรรมข่มเหงรังแก นักเรียนที่ถูกข่มเหงรังแกมีการถูกข่มเหงรังแกลดลงสามารถป้องกันตนเองจากการข่มเหงรังแกได้ และนักเรียนที่เห็นเหตุการณ์การข่มเหงรังแกก็สามารถหลีกเลี่ยงเหตุการณ์การข่มเหงรังแกได้ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการให้คำปรึกษากลุ่มเป็นกระบวนการในการช่วยเหลือบุคคลเป็นกลุ่มที่มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความคิดเห็นทำให้สมาชิกกลุ่มเกิดการเรียนรู้ นวัตกรรมที่ได้เรียนรู้จากกลุ่มไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริงได้ดังคำกล่าวของ เบริก แลนเดรท และฟอล (Berg; Landndreth; & Fall. 2006: 2) ที่กล่าวถึงการให้คำปรึกษากลุ่มว่าเป็นกระบวนการที่ใช้เพื่อให้สมาชิกกลุ่มมีการป้องกันและพัฒนาตนเองที่เน้นการป้องกันด้านอารมณ์ หรือปรับตัวกับปัญหาของนักเรียน ซึ่งข้อดีของการให้คำปรึกษากลุ่มว่าเป็นบรรยากาศของการยอมรับที่สมาชิกสามารถใช้ทดสอบพฤติกรรมใหม่หรือปรับปรุงพฤติกรรมให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นจึงทำให้การให้คำปรึกษากลุ่มสามารถลดการข่มเหงรังแก ลดการถูกข่มเหงรังแกของนักเรียน รวมทั้งการที่นักเรียนสามารถหลีกเลี่ยงจากเหตุการณ์การข่มเหงรังแกได้ สอดคล้องกับการวิจัยของสมร แสงอรุณ (2554: 212) ที่ได้ศึกษาและพัฒนากลยุทธ์การป้องกันตนเองจากการถูกข่มเหงรังแกของนักเรียนโดยการให้คำปรึกษากลุ่ม ซึ่งผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เข้าร่วมการให้คำปรึกษามีกลยุทธ์การป้องกันตนเองและการป้องกันตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 หากพิจารณาจากเทคนิคการให้คำปรึกษากลุ่มที่ผู้วิจัยเลือกใช้นั้นสามารถช่วยให้นักเรียนในแต่ละกลุ่มได้ดีขึ้น ทั้งนี้เนื่องจาก

3.1 นักเรียนที่ข่มเหงรังแกผู้อื่น เข้าร่วมการให้คำปรึกษากลุ่มเพื่อลดการข่มเหงรังแกผู้อื่นซึ่งผู้วิจัยได้เลือกใช้ทฤษฎีและเทคนิคการให้คำปรึกษากลุ่มแบบการรู้คิด-พฤติกรรมในการเสริมสร้างความเห็นอกเห็นใจ (Empathy) ทักษะการแก้ปัญหา Problem solving) ทักษะการสื่อสาร (Communication Skill) การกล้าแสดงออก (Assertive Behaviors) การกำกับตนเอง (Self-Regulation) ในการสร้างเสริมให้นักเรียนที่เข้าร่วมการให้คำปรึกษากลุ่มมีความรู้ ความเข้าใจ และเกิดทักษะที่จะนำไปใช้ประยุกต์ใช้เพื่อตนเองจะลดการข่มเหงรังแกผู้อื่นได้ อาทิ การเสริมสร้างความเห็นอกเห็นใจ ผู้วิจัยได้เลือกใช้โดยใช้เทคนิคตัวแบบ(Corey.2012 : 354) โดยการนำกรณีตัวอย่างนักเรียนที่ปัญหาเป็นทุกข์เนื่องจากถูกเพื่อนที่โรงเรียนข่มเหงรังแก แล้วใช้การพูดโน้มน้าวเพื่อจูงใจให้นักเรียนเห็นอกเห็นใจผู้ที่ถูกข่มเหงรังแก ทั้งนี้เพราะการเห็นอกเห็นใจเป็นตัวแปรสำคัญที่จะ

ช่วยให้บุคคลสามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้ ดังคำกล่าวของเทอดศักดิ์ เดชคง (2545: 41) ที่ได้กล่าวว่าความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นจึงมีความสำคัญมากในการดำรงชีวิตในสังคมที่ต้องมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกับผู้อื่น ส่วนในการเสริมสร้างทักษะการแก้ปัญหา(Corey.2012 : 357) ผู้วิจัยได้ฝึกทักษะการแก้ปัญหา การมองปัญหาในมุมมองใหม่ และการจัดการกับความโกรธ เพราะถ้านักเรียนเหล่านี้เอาใจใส่ผู้อื่น ควบคุมความโกรธของตนเองได้ก็จะสามารถควบคุมพฤติกรรมการข่มเหงรังแกผู้อื่นได้ นอกจากนี้ในการให้คำปรึกษากลุ่มได้มีการฝึกทักษะการสื่อสาร ซึ่งถือว่าเป็นทักษะที่สำคัญที่สามารถช่วยให้นักเรียนสามารถสื่อสารกับนักเรียนคนอื่นได้อย่างเหมาะสม ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยให้นักเรียนสามารถแสดงความรักความเอาใจใส่กับผู้อื่นได้ ฝึกการสื่อสารที่สอดคล้องเพื่อลดความขัดแย้ง รวมทั้งการฝึกการกล้าแสดงออกที่เหมาะสม โดยการฝึกในกลุ่ม แล้วผู้วิจัยและสมาชิกกลุ่มให้การเสริมแรงเพื่อให้นักเรียนเกิดกำลังใจที่จะนำพฤติกรรมการกล้าแสดงออกไปใช้นอกกลุ่มที่จะส่งผลให้นักเรียนมีการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม และทักษะสุดท้ายที่เสริมสร้างให้นักเรียนลดการข่มเหงรังแกผู้อื่น คือการกำกับตนเองเพื่อไม่ให้ข่มเหงรังแกผู้อื่น ผู้วิจัยใช้เทคนิคการทำสัญญาตนเอง เพื่อให้นักเรียนสามารถควบคุมตนเองเพื่อลดการข่มเหงรังแก โดยให้นักเรียนเลือกพฤติกรรมที่ตนเองต้องการควบคุมมากที่สุดก่อน ซึ่งหากนักเรียนสามารถดำเนินการทำตามสัญญาได้ก็จะส่งผลต่อการควบคุมพฤติกรรมอื่น ๆ ต่อไป ดังคำกล่าวของสมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต (2556: 332-333) ที่กล่าวว่า การควบคุมตนเองเป็นวิธีการหนึ่งที่มีประสิทธิภาพในการทำให้เกิดการแผ่ขยายของพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงได้ และผู้วิจัยให้การเสริมแรง(Corey.2012 : 356)เพื่อให้นักเรียนมีความเชื่อมั่นในการเปลี่ยนได้ลงตนเอง

3.2 นักเรียนกลุ่มถูกข่มเหงรังแกที่เข้าร่วมการให้คำปรึกษากลุ่มเพื่อเสริมสร้างการป้องกันตนเองจากการถูกข่มเหงรังแกในครั้งนี้ผู้วิจัยได้เสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเอง (Self-Esteem) และความเชื่อในความสามารถของตนเอง (Self-Efficacy) เนื่องจากนักเรียนกลุ่มนี้จะเป็นกลุ่มที่มีความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองน้อยเนื่องจากถูกข่มเหงรังแก ผู้วิจัยใช้ทฤษฎีและเทคนิคการให้คำปรึกษากลุ่มแบบการรู้คิด-พฤติกรรม โดยใช้เทคนิคตัวแบบ(Corey.2012 : 354)เพื่อให้นักเรียนเรียนรู้ว่าการข่มเหงรังแกเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้โดยทั่วไปในโรงเรียน และเป็นเหตุการณ์ที่สามารถป้องกันได้ นอกจากนี้ยังใช้การพูดจูงใจเพื่อให้นักเรียนเชื่อในความสามารถของตนเองที่จะป้องกันตนเองจากการถูกข่มเหงรังแกได้ ดังคำกล่าวของสมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต (2556: 132) ที่กล่าวว่า บุคคลมีการรับรู้ว่าคุณมีความสามารถ ก็จะมีความอดทนและไม่ย่อท้ออุปสรรคจนประสบความสำเร็จ และการใช้คำพูดจูงใจจะทำให้สามารถรับรู้ความสามารถของตนเองได้ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้ได้มีการพัฒนาทักษะการสื่อสาร โดยเทคนิคการเอาใจเขามาใส่ใจเราและฝึกการสื่อสารแบบลดคล้อย และการขอรับความช่วยเหลือด้วยการสื่อสารคำว่า “ฉัน” (I statement)เพื่อให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ที่จะรับรู้อารมณ์ความรู้สึกของตนเอง และสามารถแสดงอารมณ์และรู้สึกของตนเองได้ (Sullivan. 2010: 237) เพื่อให้นักเรียนที่ถูกข่มเหงรังแก สามารถสื่อสารเพื่อให้เกิดความเข้าใจกันไม่ก่อให้เกิดความขัดแย้งรวมทั้งการเสริมสร้างให้นักเรียนสามารถขอความช่วยเหลือจากบุคคลอื่นได้ โดยในการเสริมสร้างทักษะการสื่อสาร นักเรียนได้รับการฝึกการกล้าแสดงออก เพื่อให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมไม่กล้าแสดงออก พฤติกรรมก้าวร้าว และพฤติกรรมกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม ซึ่งทำให้นักเรียนสามารถแสดงพฤติกรรมเพื่อป้องกันตนเองจากการข่มเหงรังแกได้ดังคำกล่าวของ สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต (2556: 157-158) ที่กล่าวว่า การกล้าแสดงออกในลักษณะ

ของการใช้ภาษา ผม/ดิฉัน (I-Language Assertion) การใช้ภาษา ผม/ดิฉัน มีประโยชน์อย่างมากต่อการแสดงออกถึงความรู้สึกทางลบ ไม่ว่าความรู้สึกนั้นจะเกิดจากการที่ผู้อื่นพยายามจะเข้ามายุ่งเกี่ยวกับความรู้สึกตลอดจนความรู้สึกทางลบอันเกิดจากการที่ผู้อื่น ซึ่งนักเรียนที่ถูกข่มเหงรังแกที่สามารถกล้าแสดงออกถึงความรู้สึกของตนเองที่มีต่อการถูกข่มเหงรังแกได้ ก็จะทำให้นักเรียนสามารถป้องกันตนเองจากการข่มเหงรังแกได้นอกจากนี้นักเรียนได้รับการเสริมสร้างทักษะการเผชิญปัญหาการฝึกการผ่อนคลาย การพูดกับตนเอง การแสดงบทบาทสมมติ การให้ข้อมูลย้อนกลับ โดยเทคนิคที่ใช้เพื่อฝึกทักษะการเผชิญปัญหาทำให้นักเรียนมีหลักและวิธีการในการป้องกันตนเองจากการข่มเหงรังแกได้ รวมทั้งการฝึกการผ่อนคลาย การใช้การพูดกับตนเอง และการเสริมแรงในตนเองด้วยทักษะต่าง ๆ ในกระบวนการให้คำปรึกษากลุ่มสามารถเสริมสร้างการป้องกันตนเองจากถูกข่มเหงรังแกของนักเรียนได้

3.3 นักเรียนกลุ่มที่เห็นเหตุการณ์การข่มเหงรังแกในโรงเรียน หลังจากเข้าร่วมการให้คำปรึกษากลุ่มเพื่อหลีกเลี่ยงสถานการณ์การข่มเหงรังแก สามารถลดการเห็นเหตุการณ์การข่มเหงรังแกได้ ทั้งนี้เนื่องจากทฤษฎีและเทคนิคการให้คำปรึกษากลุ่มแบบการรู้คิด-พฤติกรรม และเทคนิคในการปรับพฤติกรรม โดยการสร้างเสริมทักษะในการลดการเผชิญกับสถานการณ์การข่มเหงรังแกได้ อาทิ การเสริมสร้างความเห็นอกเห็นใจ ทั้งนี้เพราะนักเรียนกลุ่มที่เห็นเหตุการณ์นี้อาจนำไปสู่กลุ่มที่ข่มเหงรังแกผู้อื่นได้ การเสริมสร้างความเห็นอกเห็นใจนี้จะทำให้นักเรียนเอาใจเขามาใส่ใจเรา รับรู้อารมณ์ความรู้สึกของผู้ที่ถูกข่มเหงรังแก ผู้วิจัยได้ใช้เทคนิคตัวแบบ และการใช้คำพูดจูงใจ การเสริมสร้างทักษะการสื่อสารด้วยความเห็นอกเห็นใจ การสื่อสารเพื่อลดความขัดแย้ง และการสื่อสารเพื่อขอรับความช่วยเหลือ ตามแนวคิดของทฤษฎีการให้คำปรึกษากลุ่มแบบการรู้คิด-พฤติกรรมซึ่งทักษะเหล่านี้ล้วนมีความจำเป็นสำหรับนักเรียนที่เป็นกลุ่มผู้เห็นเหตุการณ์การข่มเหงรังแก ทั้งนี้เนื่องจากหากนักเรียนมีการสื่อสารที่สอดคล้องกัน ก็จะลดความขัดแย้ง หรือนักเรียนสามารถขอความช่วยเหลือจากผู้อื่นได้เมื่อเจอเหตุการณ์การข่มเหงรังแก นอกจากนี้ นักเรียนยังได้รับการเสริมสร้างทักษะการเผชิญปัญหาเมื่อต้องเผชิญกับความเครียด อาทิ ทักษะการผ่อนคลาย การสอนการเพิกเฉย การแสดงบทบาทสมมติและการให้ข้อมูลย้อนกลับ รวมทั้งการเสริมแรงเพื่อให้นักเรียนมีกำลังใจในการนำวิธีการและทักษะไปประยุกต์ใช้เมื่อต้องเจอกับสถานการณ์การข่มเหงรังแกภายนอกกลุ่มได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ผลการวิจัยครั้งนี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อป้องกันการข่มเหงรังแกในโรงเรียน คือ

1.1 แบบคัดกรองการข่มเหงรังแกในนักเรียนในระดับประถมศึกษาปีที่ 4 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 3 เพื่อคัดแยกนักเรียนกลุ่มปกติและกลุ่มเสี่ยงหากจะนำไปใช้ในกลุ่มอื่น ๆ แนวทางในการตอบหรือให้คะแนนอาจมีความแตกต่างจากกลุ่มที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้

1.2 รูปแบบการป้องกันการข่มเหงรังแกในโรงเรียน จากผลงานวิจัยครั้งนี้ทำให้ได้รูปแบบช่วยเหลือนักเรียน 3 กลุ่ม คือ การให้คำปรึกษากลุ่มเพื่อลดการข่มเหงรังแก การให้คำปรึกษากลุ่มเพื่อป้องกันตนเองจากการข่มเหงรังแก การให้คำปรึกษากลุ่มเพื่อหลีกเลี่ยงสถานการณ์การข่มเหงรังแก โดยสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับนักเรียนในระดับประถมศึกษาตอนปลายและมัธยมศึกษาตอนต้นได้

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีผลต่อการข่มเหงรังแกในโรงเรียน เพื่อเป็นข้อมูลในการดำเนินป้องกันการข่มเหงรังแกในโรงเรียน

2.2 การพัฒนารูปแบบการข่มเหงรังแกอื่น ๆ อาทิ การจัดการเรียนการสอน การสอนกิจกรรมแนะแนว เป็นต้น เพื่อป้องกันการข่มเหงรังแกในโรงเรียน

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

กาญจนา นาคปัจฉิมสกุล พัทธราภรณ์ ศรีสวัสดิ์ และสุขอรุณ วงษ์ทิม.(2560).”การศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อความแข็งแกร่งทางจิตใจของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในกรุงเทพมหานคร”. *Veridian E-Journal, Silpakorn University* 10,3 (กันยายน-ธันวาคม) : 239-243.

ดวงนภา มิ่งขวัญ จิตรา ดุษฎีเมธา และพัชราภรณ์ ศรีสวัสดิ์. “การให้คำปรึกษากลุ่มแบบเผชิญความจริงเพื่อเสริมสร้างสุนทรีแห่งตนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย”. *Veridian E-Journal, Silpakorn University* 10,2 (พฤษภาคม-สิงหาคม) : 379-391.

เทอดศักดิ์ เดชคง. (2545). *ความเห็นอกเห็นใจ การสื่อสารด้วยอารมณ์และความรู้สึกในความฉลาดทางอารมณ์*. กรุงเทพฯ: มติชน.

ล้วน สายยศ; และอังคณา สายยศ. (2531). *หลักการวิจัยทางการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ :ศึกษาพร. สมบัติ ตาปัญญา. (2549). *รายงานการสำรวจปัญหาการข่มเหงรังแกกันของนักเรียน*. ภาควิชาจิตเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. (2556). *ทฤษฎีและเทคนิคการปรับพฤติกรรม*. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ:จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สมร แสงอรุณ. (2552).*การศึกษาและพัฒนากลยุทธ์การป้องกันตนเองจากการถูกข่มเหงรังแกของนักเรียนวัยรุ่น* โดยการให้คำปรึกษากลุ่ม.ปริญญาานิพนธ์ กศ.ด. (จิตวิทยาการให้คำปรึกษา): กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สุณี รักษาเกียรติศักดิ์. (2539). *การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS*.กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ภาษาต่างประเทศ

- Berg, Robert C; Landreth, Garry L.; & Fall, Kevin A. (2006). *Group Counseling*. Fourth edition: Concepts and Procedures.
- Corey, Gerald. (2012). *Theory & Practice of Group Counseling*. 8th ed. Brooks/Cole Thomson Learning.
- Coroloso, Barbara. (2005). *The Bully, the Bullied and the Bystander*. London: Piccadilly Press.
- Huang, Yun-yin; & Chou, Chien. (2012). *Revisiting cyberbullying: Perspectives from Taiwanese teachers*. *Computer & Education*. 63: 227.
- Hunt et al (2014). *Student Survey of Bullying : Preliminary Development and Result from Six elementary School*. Research Report Number 1. Georgia State University.
- Kupferman et al. (2013). Bullying in children and adolescents : a healthcare perspective. *Journal of Social Distress and the Homeless*. 2(2), November, 94-118).
- Meyers, Megan. (2013). *WHAT IS BULLYING?*. Retrieved September 8, 2016, from <http://www.meganmeierfoundation.org/whatisbullying.html>
- Olweus, D. (2006). *Bullying at School : What We Know and What We Do*. Cambridge MA: Blackwell.
- O'Moore, A.M; & Minton, S.J. (2004). *Dealing with Bullying in Schools*. London : Pual Chapman.
- Partick J Mayer. (2010). *Realibilty*. NY : Oxford university Press, Inc.
- Rigby, Ken. (1994, August, 21-26). *Preventing Peer Victimization in School*. Conference Papers International Victimology : selected Papers from the 8th International Symposium : proceedings of symposium. Retrieved January 10, 2016, from <http://www.aic.gov.au//publications/proceedings/27/rigby.html>.
- Xiao, J. (2007). *Bully in schools*. Retrieved September 10, 2016, from http://schoolsafety.education.gsu.edu/wpcontent/blogs.dir/277/files/2013/10/whitepaper_xiao.pdf